

До 300-річчя
від дня народження
Григорія Савича
СКОВОРОДИ

МЕТОДОЛОГІЯ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
за результатами XVIII Міжнародної
науково-практичної конференції
(12–13 травня 2022 р., м. Харків)**

Харків 2022

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди (Україна),
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (Україна),
Вірменський державний педагогічний університет імені Х. Абовяна (Вірменія),
Батумський державний університет імені Шота Руставелі (Грузія),
Телавський державний університет імені Якоба Гогобашвілі (Грузія),
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка (Україна),
Куявсько-Поморська Вища Школа в Бидгощі (Польща)

МЕТОДОЛОГІЯ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
за результатами XVIII Міжнародної
науково-практичної конференції,
присвяченої 300-річчю Г. С. Сковороди
(12–13 травня 2022 р., м. Харків)

Харків
2022

УДК [37:001]«20»

Затверджено вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (протокол № 5 від 24.06.2022 р.)

Методологія сучасних наукових досліджень : збірник наукових праць за результатами XVIII Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 300-річчю Г. С. Сковороди (12–13 травня 2022 р., м. Харків). — Харків : ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2022. — 277 с.

Мови видання: українська, англійська, білоруська, вірменська, грузинська, російська.

У збірці представлено результати актуальних наукових досліджень вчених – докторантів, викладачів, учителів, вихователів, аспірантів – учасників XVIII Міжнародної науково-практичної конференції «Методологія сучасних наукових досліджень» (Харків, 12–13 травня 2022 р.) з України, Вірменії, Грузії, Китайської Народної Республіки, Польщі.

Для наукових працівників, викладачів закладів вищої освіти, учителів, вихователів, здобувачів вищої освіти. Може використовуватись у навчальному процесі на всіх рівнях вищої освіти.

Усі статті пройшли рецензування, зберігають авторську редакцію. Всю відповідальність за зміст несуть автори.

Організаційний комітет конференції:

Бойчук Юрій – голова організаційного комітету, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, ректор Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Бережна Світлана – заступник голови організаційного комітету, доктор філософських наук, професор, проректор з наукової, інноваційної та міжнародної діяльності Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Гаврілова Людмила – доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри теорії і практики початкової освіти Донбаського державного педагогічного університету (Слов'янськ, Україна)

Каралідзе Джемал – кандидат історичних наук, асоційований професор, завідувач кафедри історії, археології та етнології Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Батумі, Грузія)

Карапетян Володимир – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки та методик Вірменського державного педагогічного університету ім. Х. Абовяна (Єреван, Вірменія)

Криштоф Світлана – заступник голови організаційного комітету, кандидат педагогічних наук, директор Департаменту атестації кадрів вищої кваліфікації Міністерства освіти і науки України (Київ, Україна)

Рамазашвілі Соломон – доктор освітніх наук, заступник канцлера Телавського державного університету імені Якоба Гогешашвілі (Телаві, Грузія)

Соколова Алла – доктор педагогічних наук, професор, в.о. завідувача кафедри теорії і методики мистецької освіти та вокально-хорової підготовки вчителя Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Тамарашвілі Тамар – доктор історичних наук, асоційований професор, професор департаменту соціальних наук, бізнесу та права, декан факультету соціальних наук, бізнесу та права Телавського державного університету імені Якоба Гогешашвілі (Телаві, Грузія)

Фомін Володимир – доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії і методики мистецької освіти та вокально-хорової підготовки вчителя, в.о. декана факультету мистецтв Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Шиошвілі Ірма – доктор філософських наук, професор, ректор Телавського державного університету імені Якоба Гогешашвілі (Телаві, Грузія)

Шукашвілі Ія – головний спеціаліст Бюро міжнародних відносин Телавського державного університету імені Якоба Гогешашвілі (Телаві, Грузія)

Юр'єва Катерина – заступник голови організаційного комітету, доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії і методики мистецької освіти та вокально-хорової підготовки вчителя Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Янкович Олександра – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри ранньої освіти, спеціальної педагогіки та ресоціалізації Куявсько-Поморської Вищої Школи (Бидгощ, Польща); завідувач кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (Тернопіль, Україна)

ЗМІСТ

ШЛЯХИ ІНТЕГРАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ СИСТЕМ ОСВІТИ

ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ТА СВІТОВОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ 7

Чайковська Г. Нові технології в освіті для сталого розвитку 8

Яремівич М. Формування громадянської солідарності у студентської молоді – один із напрямків консолідації європейського та українського освітніх просторі 11

Передерій О. Умови прискорення трансформації правової культури населення України в аспекті європейської інтеграції 14

Го Іцзян. Інтеграція системи підготовки музично-педагогічних кадрів КНР до міжнародного освітнього простору 17

Ушмарова В., Ван Цзивень. Кроскультурний аналіз проблеми музичної обдарованості в українських і китайських дослідженнях 21

Янкович О. Методи наукових досліджень у педагогіці та медсестринстві в республіці Польща. . . 25

Жворонков М. Національний освітній процес мистецтва ілюзіонізм як невід’ємна складова інтеграційного симбіозу європейського освітнього простору 28

ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ 31

Ємельяненко Г., Абизова Л. Евристичний потенціал філософії освіти в сучасних педагогічних дослідженнях 32

Пільков К. Дихотомія «факт – цінність» як методологічний критерій у юридичній науці 35

Сурнін М. Застосування філософського аналізу культурологічних явищ для порівняння їх семантичного змісту 39

Трубавіна І. Теоретико-методологічні основи сучасного науково-педагогічного дослідження 41

СИСТЕМА ПРИРОДНИЧО-НАУКОВИХ МЕТОДІВ ДОСЛІДЖЕННЯ 44

Буднік С. Зміни клімату й виклики до перебудови гідрометеорологічної мережі. 45

Максименко І., Прокопук М., Зуб Л. Біоіндикація радіоактивного забруднення водою зони відчуження ЧАЕС методом аналізу пилку макрофітів. 47

Прилуцький С. Новітні прикладні методи досліджень в експериментальній генетиці 52

Степанюк А., Негоденко А. Загальні методи наукового пізнання як основа системи природничо-наукових методів дослідження. 54

Чалаташвілі О. Виготовлення спиртової настоянки квітів шафрану: дослідження оптимальних умов. 57

СИСТЕМА МЕТОДІВ ДОСЛІДЖЕННЯ В СУСПІЛЬНИХ, ЕКОНОМІЧНИХ, ГУМАНІТАРНИХ НАУКАХ ТА МИСТЕЦТВОЗНАВСТВІ 60

Аладашвілі М., Тамарашвілі Т. Маршрути культурного туризму Ради Європи та Грузія 61

Basilashvili N. Comparative analysis of "soft power" and "common ground" theories 70

Voichuk V., Yefremova N. Methods for investigating the phenomenon of pessimism as a personal factor of communicative interaction 75

Боришполь Г. Ребрендинг архетипу України – соціокультурний феномен початку XXI ст. 77

Будякова О. Біоекономіка: міждисциплінарний характер досліджень 80

Бурдіашвілі М. Розвиток культури й освіти Кварельського району в 1930–1940-х роках 83

Ванда І. Бази даних у дидактичному і дослідницькому інструментарії суспільної географії макрорегіонів світу 87

Гіоргадзе Н. Артур Лайст і Грузія 91

<i>Кебадзе М., Сабанадзе О., Чохелішвілі Л.</i> Галузь історії та її розвиток у Телавському державному університеті	94
<i>Кочлошвілі Н.</i> Генезис і структура грузинської малої прози	95
<i>Мартиненко І., Королевська Т., Юр'єва К.</i> Пісні війни: естафета крізь століття	97
<i>Рамазашвілі С.</i> Бізнес-ідея і бізнес-планування	104
<i>Khalvashi R.</i> The Great Paschal Cycle with Commentaries and Order by Tbel Abuseridze	108
<i>Церцвадзе М.</i> Навчання іноземних магістрантів-філологів жанрів наукового мовлення	110
<i>Цигнадзе Ш.</i> Синонімічне поле із семантикою горя (За словниками грузинських та англійських синонімів)	111
<i>Шленьова М.</i> Особливості національного думскролінгу: як мінімізувати негативний вплив на навчання	113
МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ В ПЕДАГОГІЦІ.	115
<i>Amiraghyan M.</i> Pedagogical ways of forming senior preschooler's linguistic abilities	116
<i>Багатрішвілі Н.</i> Навчання, орієнтоване на учня	120
<i>Басіладзе Н. В. О.</i> Сухомлинський про кохання, шлюб та сім'ю	127
<i>Беземчук Л., Дарда Д.</i> Педагогічні умови гуманізації професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва	135
<i>Бобирєва О.</i> Організаційно-методичні аспекти формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти на основі формування фахових цінностей	138
<i>Ван Пань, Юр'єва К.</i> Провідні підходи до визначення суті особистісно-професійного розвитку вчителя музики в КНР	142
<i>Васильєва О.</i> Реалізації методів формування навичок естрадного вокалу у майбутніх вчителів музичного мистецтва в процесі підготовки творів вокальної програми	147
<i>Гаєриш І., Михайленко А.</i> Моніторинг освітнього процесу	151
<i>Груць Г.</i> До проблеми обґрунтування актуальності науково-педагогічного дослідження	153
<i>Козачок Є.</i> Співпраця закладу дошкільної освіти з сім'ями вихованців у процесі народознавчої роботи	157
<i>Коширова К., Рудічєва Н.</i> Використання елементів арттерапії у розвитку емоційного інтелекту учнів молодшого шкільного віку	160
<i>Кузьмічова В.</i> Деякі аспекти вокальної підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва в класі постановки голосу.	162
<i>Лапшина І.</i> Роль сім'ї у становленні особистості дитини з обмеженими можливостями здоров'я.	164
<i>Левчик І., Мазур О.</i> Військове вторгнення в Україну-2022 як додатковий параметр середовища формування моделі інтегрованого навчання	168
<i>Лі Ябінь, Юр'єва К.</i> Методологія визначення структури професійно-педагогічної компетентності вчителя малювання в Китаї.	172
<i>Лінь Ваньї.</i> Формування міжкультурної компетентності здобувачів-іноземців у процесі вокальної підготовки як наукова проблема	177
<i>Лозицький Д., Ічанська Н.</i> Формування ключових компетентностей у студентів шляхом розв'язування прикладних задач	181
<i>Лю Хуань.</i> Самореалізація майбутнього вчителя музичного мистецтва в процесі інтерпретації вокальних творів	185
<i>Лю Чженьянь.</i> Хоровий спів як чинник виховання особистості в КНР.	188
<i>Мамчур О.</i> Методичні підходи до викладання суспільної географії макрорегіонів світу в закладах вищої освіти: сучасні завдання і виклики.	191
<i>Манучарян С., Налбандян Т.</i> Особливості розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників	194

Мікеладзе Т. Особливості наративного дослідження	198
Мкртічян О. Впровадження технології формування творчого потенціалу в майбутніх вихователів в освітньому процесі ЗВО	202
Овсепян С., Кіракосян Л. Ефективність занять шахами в дитячому садку	206
Остапенко А. Філософські витоки критичного мислення	210
Рудічєва Н. Особливості формування аксіологічної компетентності учнів молодшого шкільного віку	212
Сеньовська Н., Нестайко І. Застосування та аналіз вебінарів як форми організації навчання	214
Середа М., Ічанська Н. Особливості дистанційного навчання під час вивчення математики	216
Tavdgiridze L., Sherozia N., Doborjginidze D. Creative thinking – one of the challenges of the education system	218
Ткаченко М. Формування сценарно-режисерських навичок як компонент професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва	225
У Юе. Методи підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва до поліхудожнього виховання учнів в умовах інтегрованого навчання	229
Khoderyan B., Harutyunyan A. The study of wood elasticity as a factor in the development of technical knowledge of students	231
Чжан Хао. Методологія діагностики розвитку музичальності дітей дошкільного віку в Україні та КНР	236
Чжао Бейбей. Образотворча діяльність школярів України та КНР у позаурочний час	241
Чжоу Тінтін. Питання організації методичної роботи з музичного розвитку дітей	244
Шурпик О., Ічанська Н. Інформаційні технології у навчанні вищої математики	246
МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ У ПСИХОЛОГІЇ	249
Карапетян В., Кіракосян Л., Оганесян Ш. Методи самопізнання у старшому дошкільному віці	250
Конева К., Малихіна О. Особливості вивчення міжособистісних взаємин молодших дошкільників з однолітками	254
Концева О., Серга Т. Психологічний зміст феномену задоволеності шлюбом	256
Лапенко Я., Серга Т. Психолого-педагогічні методи корекції емоційно-вольової сфери дітей з затримкою психічного розвитку	260
Лубенець Ю., Серга Т. Психологічні особливості дітей молодшого шкільного віку в умовах перебування на прифронтових територіях	263
Малихіна О. Фасилітативний підхід у діяльності вихователя: актуальні проблеми дослідження	265
Хачатрян Н., Карапетян В. Сутність психологічної сумісності: аналіз основних понять	267
Цуркан І., Серга Т. Психодіагностичний інструментарій дослідження кар'єрних орієнтацій студентів закладів вищої освіти	271
Шишова О. Невербальні засоби взаємодії волонтера з клієнтами	273

Сеньовська Н.

*доцент, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти ТНПУ ім. В. Гнатюка,
Тернопіль, Україна*

Нестайко І.

*доцент, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти ТНПУ ім. В. Гнатюка,
Тернопіль, Україна*

ЗАСТОСУВАННЯ ТА АНАЛІЗ ВЕБІНАРІВ ЯК ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ

Активна фаза війни, котра почалася 24 лютого 2022 року відкритим вторгненням армії російської федерації в Україну, зробила дистанційний формат навчання єдино можливим для закладів освіти нашої країни. Втім, це відповідає сучасним тенденціям роботи ЗВО. Згідно з Прогностичними визначеннями нових способів отримання освіти та підвищення кваліфікації в Європі, зробленими Європейською комісією на 2020–2030 рр., багатокористувацькі віртуальні навчальні середовища будуть робити не обов'язковим відвідування шкіл та університетів. «Електронне навчання, що ґрунтується на використанні Інтернет-технологій для створення, управління, добору освітнього контенту, збереження відомостей про студентів та для контролю їх успішності, для спілкування та комунікацій невпинно стає традиційною основою освітнього процесу» [2, с. 272].

Заклади освіти України для організації навчання в сучасних непростих умовах спираються на дослідження і доробок низки вчених: Д. Кігана, Н. Морзе, Л. Білоусової, О. Косогова, Є. Смирнової-Трибульської та ін.

У кінці 1990-х рр., коли почали масово використовувати надійні системи конференц-зв'язку в мережі Інтернет, з'явилися вебінари як особлива форма навчання. Сьогодні для її застосування необхідно просто зареєструватися на відповідному порталі, що надає такі послуги (сервіс може бути безкоштовним і платним) та ввійти у віртуальний клас.

В освітньому процесі вебінар визначається одночасно як інформаційно-комунікаційна технологія [1] та форма навчання [3]. У контексті нашої роботи трактуватимемо вебінар як мережеве навчальне заняття, що проводиться дистанційно з використанням програмних засобів та ресурсів, які забезпечують високу інформаційну насиченість і активність слухачів у режимі реального часу.

Вебінари в освітньому процесі доцільно застосовувати у закладах вищої освіти, а також як форму підвищення кваліфікації. Аналізуючи їх, необхідно звертати увагу на такі характеристики:

1. Особи, що залучені до вебінару, мають виконувати чотири основні ролі (організатор, доповідач, асистент, учасники). При цьому організатор паралельно може бути або доповідачем, або асистентом.

2. Вебінари необхідно планувати заздалегідь і сповіщати потенційних учасників про дату і час. В освітньому процесі ЗВО доцільно ставити їх у розклад.

3. Інформація про вебінар, особливо якщо він призначений для підвищення кваліфікації, має містити п'ять основних блоків (план; проблеми, які учасники зможуть вирішити за допомогою почутого на занятті; основний меседж; цільова аудиторія; фаховий досвід доповідача).

4. Програмне забезпечення. Зараз існують найрізноманітніші сервіси. Важливо, щоб організатор провів з доповідачем та асистентом тестовий запуск вебінару і вони навчилися взаємодіяти з технікою.

5. Тривалість. Якщо вебінар є частиною освітнього процесу ЗВО, доцільно обмежити його одною парою (дві академічні години). Якщо ж йдеться про підвищення кваліфікації, варіантів більше (традиційно – дві години).

6. Наявність презентації (її, разом з іншими матеріалами, можна потім надіслати слухачам).

7. Незважаючи на теоретичне спрямування вебінару, він має містити практичні вправи, а доповідач повинен володіти різноманітними техніками утримування уваги слухачів.

8. Зворотній зв'язок. Обов'язкова опція. Частіше всього реалізується за рахунок запитань доповідача (організатора) і відповідей учасників в чаті. Можливі й інші варіанти: анкетування, електронні листи тощо.

Суттєвою перевагою вебінарів є те, що вони сумісні з багатьма іншими формами навчання (лекціями, практичними заняттями, тренінгами, консультаціями). Водночас, учасникам потрібен час для розвитку спеціальних навичок, необхідних для роботи в цьому режимі.

Список використаних джерел

1. Капустянська О. Вебінари як нова освітня інформаційно-комунікаційна технологія. *Урок. ОСВІТА. UA*. 16 березня 2015 року. URL: <https://urok.osvita.ua/materials/education/46395/>

2. Малежик П., Ткачук Г. Вебінар як форма організації практико-технічної підготовки майбутніх ІТ-фахівців. *Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. № 4 (67), грудень 2019. URL: <http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/ped-visnik-67-2019-51.pdf>

3. Таран М. Вебінар – сучасна форма навчання та спілкування : методичні рекомендації. Запоріжжя, 2018. 34 с.